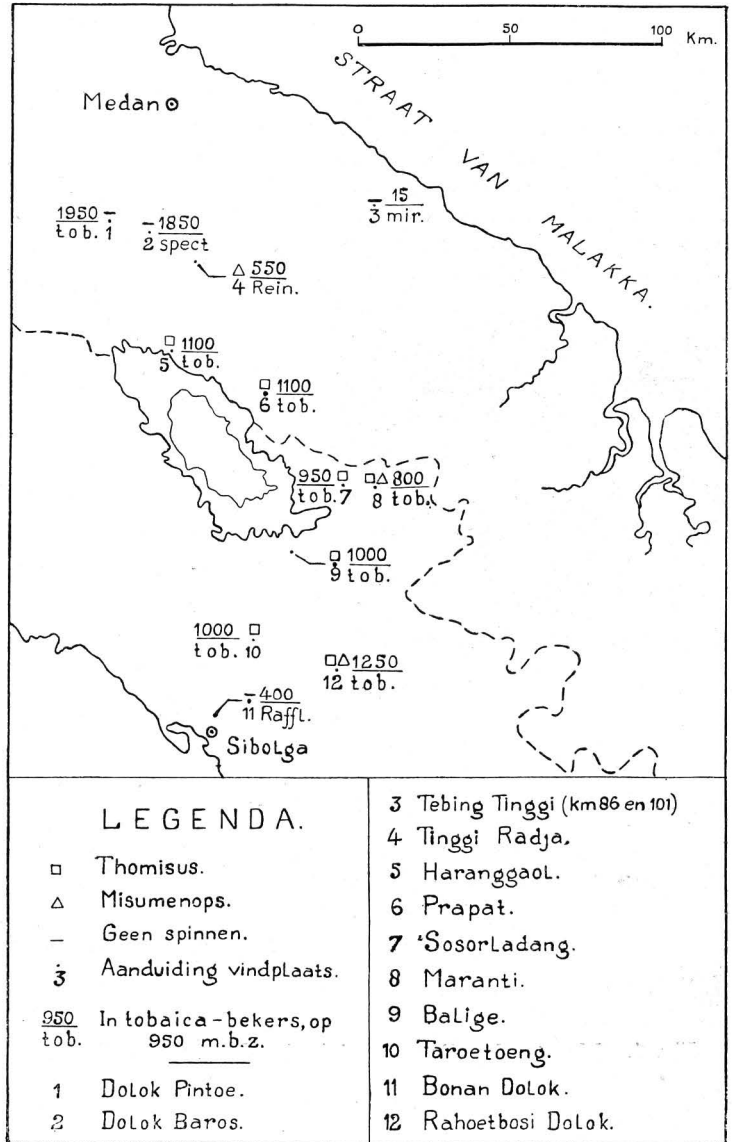

te zullen vinden in de bekens van een onzer Sumatraansche *Nepenthes*-soorten. Te meer, omdat nog voor kort door HIRST een beschrijving werd gepubliceerd van een mijtsoort (*Zwickia nepenthesiana*), welke door CEDRIC DOVER bij Singapore in de bekens van *N. ampullaria* was aange troffen. De door GUENTHER op Ceylon in de bekens van *N. destillatoria* gevonden mijt is ook een *Zwickia*-soort; ze werd in 1915 door den bekenden Arnheimschen acaroloog, Dr A. C. OUDEMANS, als *Anoetus* (= *Zwickia*) *guentheri* beschreven. Fig. 7 kan den lezer een idee geven, hoe de mijt er uitziet, die door mij bij Haranggaol en Prapat in de bekens van *N. tobaica* gevonden werd en die met geen van de 2 hierboven genoemde mijtsoorten identiek schijnt te zijn; zeer waarschijnlijk is deze mijt nieuw voor onze fauna. In de bekens van *N. ampullaria* te Sibolga kon ik geen mijten ontdekken.

Medan, Mei 1930.

J. C. VAN DER MEER MOHR.

KORTE MEDEDEELINGEN

Rectificatie. — In de Korte Mededeeling „Eekhoorns en Tupaia's” van den heer SODY op blz. 104 van den vorigen jaargang is een betreurenswaardige fout binnengeslopen. Toen onlangs een der aldaar vermelde schedels, die toevallig bewaard was gebleven (de overigen waren te zeer beschadigd en daarom weggedaan) aan een nauwkeuriger onderzoek werd onderworpen, bleek, dat hij geenszins van een *Tupaia* afkomstig was, doch van een fructivore vleermuis en wel onmiskenbaar van *Rousettus amplexicaudatus minor* DOBSON. Dit komt trouwens ook beter uit wat betreft de nachtelijke levenswijze van zoowel prooidier als roofvogel beide. De *Tupaia*'s daarentegen verbergen zich 's nachts onbereikbaar voor den kerkuil, b.v. in boomholten; in October 11. werd te Garoet een *Tupaia* aangetroffen in een door een boomrat leeggevreten en nog aan den boom hangende cocosnoot; deze noot was wellicht tevens haar gewone nachtverblijf.

November 1930.

W. C. VAN HEURN.

Mycetanthe (Brugmansia) Zippelii (Bl.) V. Steenis. — Het is voor het eerst, dat deze naam in De Tropische Natuur verschijnt, hoewel de plant, die voortaan daarmee zal worden aangeduid, reeds herhaaldelijk, doch onder een anderen naam, een onderwerp van bespreking heeft uitgemaakt. Het is nl. de bij talrijke lezers bekende *Brugmansia Zippelii* BL., aan wie dit keer de twijfelachtige eer is te beurt gevallen van naam te hebben mogen verwisselen. Twijfelachtig, omdat thans de kans bestaat, dat velen de plant voorloopig met een scheef oog zullen aanzien, totdat zij zich voldoende aan den nieuwen naam hebben aangepast. Verreweg de meeste lezers zullen zich de noodzakelijkheid van deze omdooping niet kunnen voorstellen, maar de bewerkers der flora zijn aan bepaalde regels gebonden en worden zodoende gedwongen den ouderen naam den voorrang te geven. Dat is in dit geval *Mycetanthe*. Het geslacht *Brugmansia* wordt dus hierdoor vervangen, zoodat ook de andere soort:

Fig. 1. *Mycetanthe (Brugmansia) Zippelii* van den Tandjoeng Gadang (Padangsche Bovenlanden).

Foto Zweedsche Film-expeditie, Aug. 1924.]

beteekent, dat in den vervolge *Brugmansia* een geslacht is, dat tot de Solanaceae behoort, nadat het uit de familie der Rafflesiaceae is moeten geschrapt worden. Bepaald aangenaam voor de lezers is een quadrille als deze niet, maar ook de beroepssystematici zijn over zulk een „changer-croiser” niet steeds enthousiast....

Er bestaan eenige redenen om op mijn bijdrage over *Mycetanthe (Brugmansia) Zippelii* in de Maart-aflevering van den vorigen jaargang (p. 50) terug te komen, hetgeen deels valt te betreuren, voorzoverre dit nl. noodig bleek om de mededeeling betreffende de hoogte der vierde vindplaats van *Mycetanthe Zippelii* op Java te corrigeren: deze blijkt niet op ruim 1800, doch op slechts 1070 m boven zee te liggen. De heer WOLFF, landbouwkundige voor het ressort Oost-Priangan te Garoet, twijfelde aan de juistheid van de opgegeven hoogte en heeft naar aanleiding daarvan zich de moeite getroost een tocht te ondernemen naar de groeiplaats op het Kratjakgebergte, in gezelschap van den planten-zoeker, van welken de heer APPELMAN de *Mycetanthe*'s ontvangen had door bemiddeling van den heer ADÈR. Deze groeiplaats dan blijkt gelegen te zijn op een uitlooper van den G. Godok, één der toppen van het Kratjakgebergte nabij het triangulatiepunt op 1070 m, in een steil met zeer ijl bosch

Brugmansia Lowii BECC. voortaan heeten moet *Mycetanthe Lowii* (BECC.) VAN STEENIS. Het zal eenige inspanning kosten alvorens men aan deze verandering is gewend geraakt, te meer waar ja, laat ik er toch maar dadelijk mee over de brug komen, dan kunt U alles tegelijk verwerken: te meer waar de naam *Brugmansia* hiermede niet uit de flora is verdwenen, doch op zijn beurt een anderen geslachtsnaam uit een andere plantenfamilie, heeft verdrongen. Want met *Brugmansia* moeten wij in het vervolg de planten aanduiden, die U allen bekend zijn onder den naam van ketjoeboeng en die tot aan verleden jaar in de wetenschappelijke wereld *Pseudodatura arborea* en *suaveolens* VAN ZIJP genoemd werden. Dit

bedekt ravijn in de buurt van de heilige graven aldaar. Op de andere ruggen van het Kratakgebergte is *Mycetanthus Zippelii* nog niet aangetroffen; wèl heeft de heer WOLFF jaren geleden op een zéér steile, vochtige, beschaduwde helling van een ravijn, oostelijk van den G. Godok gelegen, *Rafflesia Rochussenii* T. et B. gevonden op ongeveer gelijke hoogte als thans *Mycetanthus Zippelii*. De hoogste groeiplaats van deze laatste moet dus voor Java op ruim 1000 m gesteld blijven, gelijk KOORDERS reeds vroeger heeft aangegeven. Dit moge in zekeren zin teleurstellend zijn, doch in elk geval heeft ons maandblad geheel aan zijn doel beantwoord, door nl. te reageeren op elkaars mededeelingen en het verschaffen van aanvullende gegevens. Den heer WOLFF onzen specialen dank voor zijn correctie.

Daarentegen is t.o.v. de horizontale verspreiding een aanwinst te vermelden. De heer ADÈR zond nl. in Mei 1930 opnieuw materiaal van *Mycetanthus Zippelii* naar het Herbarium van 's Lands Plantentuin, dat dit keer afkomstig bleek van de zuidhelling van den Galoenggoeng, welke thans dus de oostelijkst bekende vindplaats is van de soort. De hoogte boven zee was er niet bij opgegeven. Ook den heer ADÈR veel dank voor zijne inzending.

Vervolgens heeft de heer EDWARD JACOBSON uit Fort de Kock gereageerd op mijne mededeelingen. Hij zond mij een schrijven toe met eenige inlichtingen, twee photo's en materiaal van bloemknoppen op alcohol. Eén dezer knoppen werd overlangs gehalveerd en daarna geteekend. Fig. 3 geeft duidelijk aan, dat het materiaal behoort tot *Mycetanthus Zippelii*: de geheele binnenzijde van de bloemdekbus zoowel als die van de slippen is dicht bezet met lange haren, dichter bezet in werkelijkheid dan de afbeelding aangeeft. De topgedeelten der slippen, die in den knop binnenwaarts gebogen zijn, zijn geheel kaal en reiken bij het afgebeelde exemplaar niet tot in de stempelholte van de centrale zuil. Deze laatste draagt de helmknoppen op de zijvlakken en den onderkant, hetgeen door een flauwe karteling is weergegeven. Veel lager, ter hoogte van de inhechting der knop-schubben, is het éénhokkige vruchtbeginzel met zijn talrijke wandstandige zaadlijsten overlangs getroffen; het laat duidelijk de tallooze uiterst fijne zaadknoppen zien, die de placenta's aan alle zijden bedekken. Geheel onderaan ziet men de dwarse doorsnede van de liaan, waarop de *Mycetanthus* parasiteert.

Het materiaal is afkomstig van Sumatra's Westkust en door den heer C. JAPING in April van het vorige jaar op een hoogte van ongeveer 1100 m gevonden in het Barisan-gebergte, ten ZW van Soerian (onderdistrict Alahan Pandjang). Dit is—juist nog op de voor Java officieel toegestane zeehoogte!—dus weer een nieuwe vindplaats van *Mycetanthus Zippelii* op Sumatra. De heer JACOBSON deelt bovendien mede, dat hij zelf ook evenals de heer GROENEVELDT op den Boekit Batoe Banting (l.c., p. 51) deze soort tallooze malen heeft aangetroffen, zoowel als op den Tandjong Gadang,

Fig. 2. *Mycetanthus (Brugmansia) Zippelii* van den Tandjoeng Gadang (Padangsche Bovenlanden).

[Foto Zweedsche Film-expeditie, Aug. 1924]

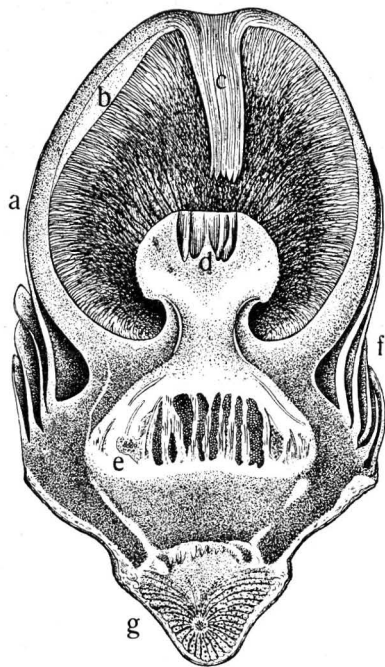

Fig. 3. Overlangs gehalveerde bloemknop van *Mycetanthe Zippelii*. **a.** Overgang van bloemdekbus in slippen (**b**); **c.** Topgedeelten der slippen; **d.** Centrale zuil met stempelholte; **e.** Vruchtbeginsel; **f** Knopschubben; **g.** Dwarse doorsnede van de liaan, waarop *M.* parasiteert (nat. gr.).

welke tot hetzelfde gebergte-complex behoort. Enkele exemplaren van deze vindplaats zijn hiernaast afgebeeld. De sterke beharing komt op deze reproducties wel zeer duidelijk uit; op fig. 1 ziet men bovendien links en rechts van de geopende exemplaren 2 knoppen in een verschillend stadium van ontwikkeling.

Het gebergte complex, waartoe de Boekit Batoe Banting en de Tandjoeng Gadang behooren en dat, als geheel beschouwd, geen afzonderlijken naam draagt, is een geërodeerde vulkaan, waarvan de krater niet meer bestaat en die eigenlijk alleen nog maar gevormd wordt door smalle ruggen, van een middelpunt uitgaande, waartusschen diepe ravijnen verlopen met tamelijk steile hellingen. Dit complex in de Padangsche Bovenlanden schijnt een *Rafflesiaceen*-dorado te zijn. Aan den ZW voet ligt de kampong Batang Paloepoeh (900 m b.z.), in de buurt waarvan een door den heer JACOBSON ontdekte groeiplaats van *Rafflesia Arnoldi* R. BR. voorkomt op een van de uitloopers van genoemd gebergte, terwijl deze ook op andere plaatsen van dit complex, die echter veel moeilijker toegankelijk zijn, gevonden wordt, meestal diep in de ravijnen. Voorts is *Mycetanthe* hier zeer algemeen, hoewel op grooter hoogte groeiende dan *Rafflesia*, nl. tusschen ongeveer 1000 en 1200 m zeehoogte, aan de steile hellingen der ravijnen en steeds in dicht bosch. Doch dit gebergte-complex is dan ook voor Sumatra de eenige groeiplaats van *Mycetanthe Zippelii*, tenzij de exemplaren van OTTOLANDER uit Bengkoeloe en dat van FORBES van den G. Dempo ook tot deze soort behoorden (l.c., p. 50). De heer JACOBSON vermeldt tevens nog, dat ook hij in vroeger jaren *Mycetanthe* op den G. Dempo heeft aangetroffen.

Thans nog een kleine correctie. Fig. 2 op p. 50 (vorige Maart-afl.) is niet gereproduceerd naar een photo van WINCKLER, doch naar een van W. F. WINCKEL.

D. F. VAN SLOOTEN.

Dipdercus cingulatus. — In De Tropische Natuur van November jl. wordt in een noot op blz. 195 aangehaald, hoe de rode vuurwants *Dipdercus cingulatus* haar buit hanteert, nl. door de aan haar zuignuit opgespietste zaden vrij omlaag te laten hangen. Verder wordt op een afbeelding gewezen in een boekje van BARTELS, waarop een wants is voorgesteld, die een rups aan haar snavel draagt ¹⁾. Of dit geval betrekking heeft op een roofwants (*Reduviidae*) of op een vuurwants (*Pyrrhocoridae*) weet ik niet, daar het betreffende boekje niet in mijn bezit is. Er komen nl. onder de vuurwantsen, waarvan het merendeel zo schadelijk is door het uitzuigen van plantendelen, ook soorten voor, die van andere dieren leven.

In verband hiermede wil ik melding maken van een geval, dat ik een jaar geleden hier te Fort de Kock in mijn tuin waarnam. Het betrof een vuurwants, waarvan ik de soortnaam niet kan opgeven, daar ik helaas het insect niet heb bewaard. De wants zat op een blad en had een jong exemplaar van een huisjesslak met haar zuignuit opgespietst. Haar slachtoffer liet zij over de rand van het blad naar beneden hangen. De slak behoorde tot de soort *Eulota similis* (FÉR.), waarvan de jonge dieren tamelijk dunne schalen bezitten ²⁾. Het merkwaardige van het geval zat hem vooral daarin, dat de wants haar buit niet door de opening van het slakkenhuisje heen direkt in het zachte lichaam had geprikt, maar dat zij met haar zuignuit de kalkschaal had doorboord, om op deze wijze de slak te bereiken.

Tot mijn spijt was mijn fototoestel niet in orde, zodat ik dit merkwaardige geval niet heb kunnen vereeuwigen.

Fort de Kock, November 1930.

EDWARD JACOBSON.

¹⁾ Ik verwijs ook naar een afbeelding, op blz. 271 in „Landbouwdierkunde” van DAMMERMAN, van een roofwants met een rups.

²⁾ Mej. T. VAN BENTHEM JUTTING te Buitenzorg was zo vriendelijk deze slak voor mij te determineren.

Eenige aardige aquarium-visschen. — Een in Januari 1930 gedaan verzoek van Dr J. D. F. HARDENBERG om te trachten voor hem zoetwaterharingen (*Corica pseudopterus* BLKR.) uit het Kapoeasgebied te verkrijgen, leidde tot een levendige briefwisseling en het opzenden van allerlei andere soorten visschen uit deze onderafdeeling.

Het ligt niet op mijn weg om te vermelden welke soorten visschen werden opgezonden, vermoedelijk zal Dr HARDENBERG hierover later iets publiceeren, maar ik vraag vergunning een uitzondering te mogen maken voor eenige aardige aquariumvisschen die elders in den Archipel algemeen zijn, maar van welke één soort, nl. *Puntius lateristriga* C. et V. van Borneo onbekend was.

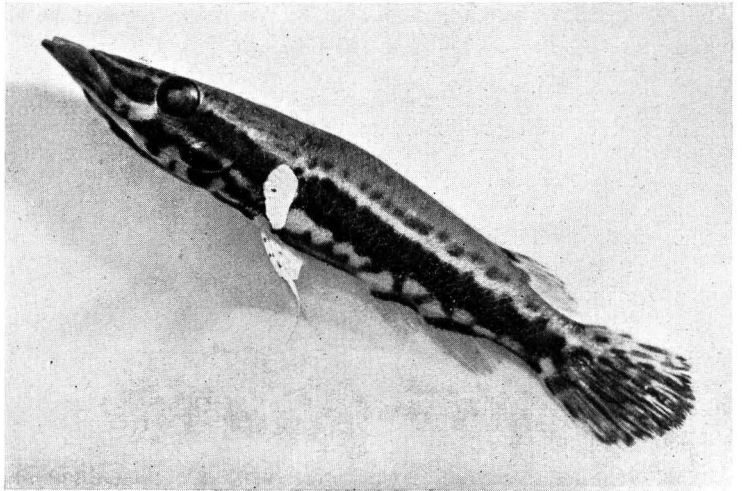

Fig. 1. *Luciocephalus pulcher* (GRAY).

[Foto v. d. schr.]

In de Ichthyologische Bilderatlas van CHRISTIAN BRÜNING vond ik drie van de vier hieronder te behandelen soorten afgebeeld en daar deze atlas in hoofdzaak is samengesteld om den import van aquariumvisschen te bevorderen, moge het wel boven twijfel verheven staan, dat deze soorten in Europa door liefhebbers gezocht worden.

Wat in Europa echter met veel geld bekostigd moet worden, ligt hier voor den natuurliefhebber als het ware voor het grijpen. In den 5den jaargang (1916) van De Tropische Natuur schreef de heer J. SYBRANDI eenige artikelen over het aquarium in Indië, hoe dit wordt gemaakt en hoe dit moet worden ingericht.

Het in fig. 1. afgebeelde snoekje (volgens determinatie van Dr HARDENBERG *Luciocephalus pulcher*) is volgens WEBER en DE BEAUFORT (Fishes of the Indo-Australian Archipelago) een algemeen voorkomend dier. Tot nu toe is het mijn menschen slechts gelukt dit ééne exemplaar te bemachtigen. Het werd — evenals de andere hier afgebeelde soorten — gevangen in een der riviertjes van het G. Ambawang-gebied (Koeboe). Het snoekje is slechts 13 cm lang en daarom bij uitstek geschikt voor kleine aquaria. Den Inlandschen naam kon ik niet te weten komen, m.i. is dit wel een aanwijzing, dat deze visch hier zeldzaam en niet overal verspreid voorkomt.

In fig. 2. zijn drie visschen afgebeeld, die vooral door fraaie teekening opvallen. Behalve *Rasbora kalochroma* kunnen zij de grootte van onzen Hollandschen voorn bereiken. Alle drie soorten behooren tot de familie der Karperachtigen (Cyprinidae):

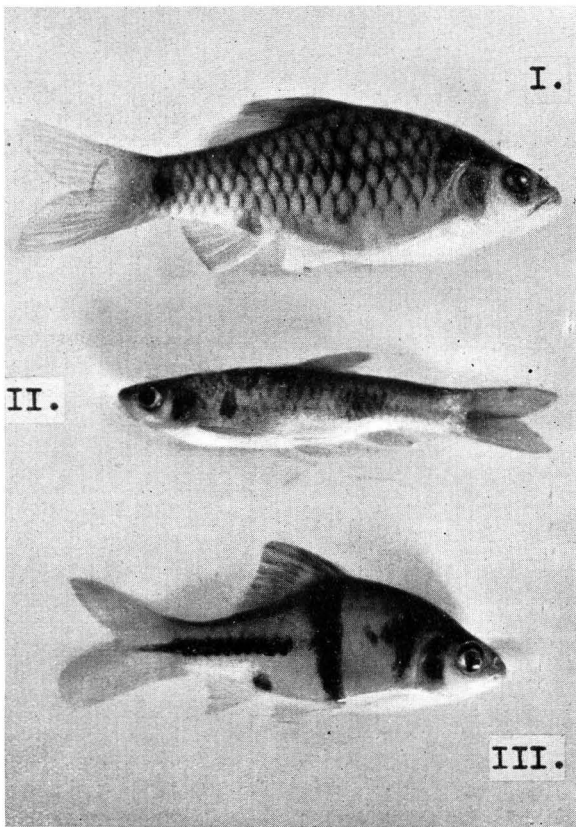

Fig. 2. I: *Puntius everetti* BLG. II: *Rasbora kalochroma* BLKR. III: *Puntius lateristriga* C. et V. (ongev. 5/6 ×).

[Foto v. d. schr.]

No. I. Bantak goenoeng (*Puntius everetti* BLG.), in vorm veel op onze karpers gelijkend.

No. II. Seloewang goenoeng (?) (*Rasbora kalochroma* BLKR.). Gele bovenrug, zwarte vlekken en roode vinnen.

No. III. Tebalang (*Puntius lateristriga* C. et V.). Een zilverwitte visch, die buitengewoon fraai zwart gestreept en gevlekt is.

Ten slotte een opwekking aan de lezers op de Buitengewesten om ook eens visschen naar het Laboratorium voor het Onderzoek der Zee (Pasar Ikan, Batavia) op te zenden. Meen niet, dat alle visschen uit Uw gebied bekend zijn; het zou mij niet verwonderen als ook in Uwe collecties zeer interessante vondsten worden aangetroffen. Er is toch geen enkele reden om aan te nemen, dat alleen in West Borneo nieuwe, voor de wetenschap nog onbekende vormen kunnen worden gevonden. Ook U kunt zonder veel moeite een steentje bijdragen om de ichthyologische lijst te completeren. De staf van genoemd laboratorium munt uit door de vlote wijze, waarop het gezonden materiaal bewerkt wordt. Men krijgt spoedig bericht, waardoor de animo om te verzamelen behouden blijft. Ook het „prepareeren”, dat bij vele andere diersoorten jarenlange routine vereischt, is zeer eenvoudig. Men heeft slechts formaldehyd en eenige stopflesschen noodig. De visschen worden in een oplossing gedaan van 1 deel formaldehyd op 9 deelen water.

Pontianak, November 1930.

L. COOMANS DE RUITER.

Gelijkzijdig oplichten van vuurvliegjes. — Dit verschijnsel nam ik op 13 April 1928 zeer fraai waar op de Oostkust van Boengoeran (Natoena eil.). Er stonden 3 niet-bloeiende boompjes op den strandwal, even ten zuiden der pasanggrahan te Ranai langs den zoom van een in zee mondende kreek, dáár waar deze den strandwal doorbreekt. Het verschijnsel deed zich slechts één dag voor. De vuurvliegjes der 3 aparte boomen bevonden zich niet in phase, doch het oplichten was ook niet zuiver intermitterend. Het afzonderlijk oplichten van de Lampyriden in één der boomen was praktisch gelijkzijdig.

C. VAN STEENIS.

Gelijkzijdig oplichten van vuurvliegjes. — Eenige malen is dit onderwerp in den laatsten tijd in De Tropische Natuur vermeld. Ik zelf zag het verschijnsel buitengewoon mooi in den nacht van 2 op 3 Februari 1929 langs de oevers van de Rokan rivier even boven Bagan Si Api Api. Het was een heldere nacht bij nieuwe maan. Een schitterend gezicht was het geheele oevergedeelten van eenige honderden meters lang telkens verlicht te zien. Alleen de *Avicennia*-boomen vertoonden dit rhythmische lichten. Waar af en toe een boom niet verlicht was, bleek deze steeds geen *Avicennia* te zijn. Het schijnt dat een bepaald aantal kevertjes bij elkaar moeten zijn, voordat het verschijnsel zich voordoet, want vlak bij Bagan Si Api Api zelve, waar de *Avicennia*-boomen niet zoo vol zaten, had het gelijkzijdige oplichten niet plaats. Waarom de dieren vooral *Avicennia* opzochten weet ik niet. Een eventuele bloei is niet de oorzaak, want ook kleine struikjes waren even vol bezet als de hogere volwassen boomen. Een week te voren, laatste kwartier dus, had ik het verschijnsel niet gezien. Mogelijk ook waren er toen niet zoo veel kevertjes bij elkaar.

Het rythme hield aan tot ongeveer twaalf uur 's nachts, daarna werd het onregelmatiger en na drie uur in den morgen zag men slechts een sporadisch oplichten van een enkel kevertje.

J. D. F. HARDENBERG.

Vuurvliegjes in de mangrove. — Nu van uit alle richtingen vuurvliegjes gesignaleerd worden, wil ik hier ook overnemen, hetgeen J. G. WATSON mededeelt in zijn „Mangrove Forests of the Malay Peninsula” (Malayan Forest Records, No. 6, 1928), welke mededeeling speciaal interessant is in verband met bovenstaand berichtje en waarin hij op blz. 17 enkele algemeene kenmerken van de mangrove opnoemt. „...The foliage is generally dense and of shining dark green colour, except in the larger estuaries where the forest is usually fringed with the duller leaved *Avicennia*'s and *Sonneratia*'s, with their characteristic greyish or pale green somewhat straggling crowns. These are frequently illuminated at night by swarms of fireflies, a peculiarity which is recognised and has led to the preservation of these trees as an aid to navigation in the Kuantan River”.

V. SL.